

At måle nationalindkomsten giver ikke mening uden frie valg

Børsen den 23 december 2021

Regeringen og Dansk Industri glæder sig jævnlige over, hvor godt det går rent økonomisk på trods af den globale nedlukningskrise.

Nationalbanken, Finansministeriet og en række banker regner således med, at dansk økonomi vokser ca. 4 pct. i 2021.

Problemet er dog, at de vestlige landes unikke politik de sidste to år gør de nye tal næsten meningsløse. Jo mere vi lukker ned og begrænser folks valg, jo mindre mening giver nationalindkomsten som mål for, hvordan det går.

Moderne nationalregnskab har ganske enkelt et måleproblem, som bliver mangedoblet i visse typer kriser. Problemet kommer fra, at bruttonationalprodukt ofte bruges som et mål for økonomisk aktivitet, men egentlig er et mål for samfundets økonomiske velfærd.

Omkostninger i stedet for priser

I nationalindkomsten værdifastsættes privat forbrug, investeringer og handlede varer med de priser, som frie markeder skaber, og som afslører, hvad borgerne er villige til at betale for varer og service. Undtagelsen er den offentlige sektor, hvor der ikke eksisterer et frit marked, der kan afsløre, hvad folk faktisk mener om dens ydelser.

Den offentlige sektor værdisættes derfor i det store og hele med dens omkostninger i stedet for priser. Det skaber i sig selv det absurde problem, at en fordyret offentlig sektor ser ud, som om den er gavnlige for økonomien. Den voldsomme udvidelse af den offentlige sektor, hvor der de sidste to år er ansat 35.000 ekstra personer, tæller således også i nationalindkomsten, men gør næppe noget ved folks velfærd, og ressourcerne tages i praksis én til én fra privat aktivitet.

Med det offentlige som undtagelse fungerer nationalindkomst ellers glimrende som mål for økonomisk velfærd i samfund, hvor folk er økonomisk og politisk frie til at bruge deres tid og penge, som de vil.

Begrænsede forbrugsvalg

Det har bare ikke været tilfældet de sidste to år, hvor de fleste borgers forbrugsvalg har været begrænset og dirigeret af staten. Folk har enten valgt at spare op eller at bruge penge på deres andet eller tredje alternativ, de ikke frit ville have brugt dem på. Byggemarkeder havde derfor kronede dage, fordi folk brugte penge på hus og have, når de var tvunget væk fra ferie og oplevelser som normalt.

Den økonomiske velfærd, som 1000 kroners forbrug giver i dagens samfund, er således væsentligt mindre for de fleste af os, end den var ved indgangen til 2020. Vi bruger pengene på dårligere alternativer end det, vi frit havde valgt under normale omstændigheder. Og når vi sparer op og investerer pengene, får vi langt mindre ud af det end før.

Meget forbrug de sidste to ufrie år har således været ligesom en julegave, man ikke bryder sig om. Den har måske været dyr, men den er reelt intet værd. Før borgerne igen har et reelt frit forbrugsvalg, overvurderer de officielle nationalregnskabstal tydeligt, hvordan det går for de fleste danskere.

Meget forbrug de sidste to ufrie år har således været ligesom en julegave, man ikke bryder sig om. Den har måske været dyr, men den er reelt intet værd.

Christian Bjørnskov